

شیوه‌های اساسی ساماندهی فعالیت‌های فرهنگی دستگاهها و نهادهای فرهنگی غیر دولتی

دکتر سیداحمد حسینی

پس از پیروزی انقلاب، دستگاهها و نهادهای فرهنگی غیردولتی بر حسب ضرورت راهاندازی شدند که در حقیقت این مؤسسات و نهادها از نوع دستگاههایی هستند که دولتی نیستند اما، اعتبارات را در قالب ردیف هایی از سازمان مدیریت و برنامه ریزی دریافت می‌کنند. ما می‌خواهیم اصول و قواعدی مطرح کنیم که براساس آن بتوانیم ساماندهی خوبی برای استفاده بهینه از دستگاههای فرهنگی دولتی برای حوزه فرهنگی کشور داشته باشیم.

دلیل مطلوب نبودن فعالیتهای فرهنگی در کشور عدم انسجام در سازماندهی کلان امور فرهنگی کشور، وجود پراکنده کاری، موازی کاری، تداخل وظایف، کمبود امکانات مالی و ضعف تخصصی و انگیزشی نیروی شاغل در بخشهای غیردولتی است. نتایج حاصل از این تحقیق

گرفت و فرآیند اجرای آن از برنامه‌ای به برنامه دیگر انتقال یافته است و اقدام مشخصی هم نشده است. ما برای این کار پرسشنامه‌ای را بین مدیران و کارشناسان ارشد کشور توزیع کردیم. براساس نتایج، کلیه سازمانها باید دارای اعتبارات از گانی و تعریف شده باشند و مجموعه مؤلفه‌های مدیریتی و تغییرات آنها مورد توجه جدی قرار بگیرد و هرگونه تداخل وظایف و موازی کاری بین سازمانها و نهادهای فرهنگی به منظور اجتناب از هزینه‌های زاید و بهره‌گیری از هزینه‌های مالی باید حذف شود و برای برخی برنامه‌های ویژه مثل امور فرهنگی خارج از کشور و موقوفات و تربیت طلاب و روحانیون، انجام پژوهشهای بنیادی و کاربردی فرهنگی و ارابه آموزشی تخصصی ویژه مروجین فرهنگی، دستگاه واحدی تعریف شود. شیوه سازماندهی فعالیت نهادهای فرهنگی، نباید منافی مردمی بودن اینگونه فعالیتها باشد و هرگونه سازماندهی فعالیتهای فرهنگی و بازرگری در آنها استقلال نهادهای فرهنگی به ویژه حوزه‌های علمیه، مساجد و اماکن دیگر را دچار مخاطره نکند و دولت نقش حمایت و پشتیبانی داشته باشد. هر یک از فعالیتهای فرهنگی و تولید خدمات آنها باید دارای سازماندهی واحد مشخص و منحصر به فردی باشد. تقسیم وظایف و اختیارات سازمانهای فرهنگی براساس توانمندیهای سازمانی، حقوقی، مالی و انسانی هر یک از آنها باشد. سازماندهی هر یک از فعالیتهای اجتماعی نباید صرفاً جنبه انضمامی داشته باشد

نشان می‌دهد ساماندهی امور فرهنگی سازمانهای غیردولتی نیاز به تدوین مجموعه‌ای از مقررات، سیاستها، راهبردها و برنامه‌های عملیاتی در سطوح کلان و ملی دارد و نائل شدن به این هدف، مشارکت همه جانبه نهادهای زیر مجموعه رهبری، قوه مقننه، مجریه و سازمانهای ذیربط را می‌طلبد. ساماندهی نهادهای غیردولتی با توجه به مسایل و مشکلات حاد که در زمینه‌های عملکردی نهادها از قبیل تعدد، پراکندگی و بعضاً غیر کارآمدی وجود دارد اساسی‌ترین هدف انقلاب اسلامی و قوانین فرهنگی کشور است و مورد توجه جدی سیاست‌گذاران فرهنگی کشور می‌باشد.

مجموعه سیاستها و خطمشی‌های مشخص شده در برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور مشتمل بر برنامه خاص در خصوص ساماندهی فعالیتهای فرهنگی نبوده و تنها یک تبصره به موضوع ساماندهی امور فرهنگی کشور اختصاص یافت که اقدام مشخصی انجام نشد. در قانون برنامه دوم توسعه کشور رشد فضائل براساس اخلاق اسلامی و ارتقاء کمی و کیفی جامعه و هدایت جوانان و نوجوانان در عرصه‌های ایمان مذهبی و تقویت ارزشهای اسلامی در عرصه منابع مالی و امکانات دولتی جزء اهداف اصلی و کلان برنامه دوم قرار گرفت و فقط به اهداف کلی بسنده شد. در قانون برنامه سوم کشور مجموعه‌ای از رهنمودهای کلی و مضامین فرهنگی مورد توجه جدی قرار گرفت و در آن برای ساماندهی امور فرهنگی مواردی

فرهنگی است. وظیفه نهاد رهبری، تعیین سبستهای کلی نظام خدمات فرهنگی کشور، برنامه‌ریزیهای کلان، نظارت بر اجرای برنامه‌های کلان و سیاستهای کلی است. قوه مقننه، تنظیم قوانین و مقررات مورد نیاز برای اجرای وظایف نهادهای مختلف اجتماعی در چارچوب برنامه‌های کلان را بر عهده دارد. پشتیبانی مالی و اعطای بودجه برای ایجاد ظرفیتهای و بسترسازی برای افزایش مشارکتهای مردمی و خصوصی. پشتیبانی مالی از تولید و عرضه کالاها و خدمات مالی و جنبه‌های مکمل آن، نظارت بر عملکرد سازمانها و نهادها در قبال هزینه کرد اعتبارات دولتی اختصاص یافته، پشتیبانی مالی از خدمات‌رسانی فرهنگی در مناطق محروم و نقاط ویژه در حد تأمین ضرورت‌های اولیه، پشتیبانی مالی از تولید و عرضه خدمات عمومی محلی

مقاله

دکتر سیداحمد حسینی دارای دکترای مدیریت از دانشگاه تهران

و عضو هیأت علمی و استادیار گروه مدیریت دانشگاه شاهد و صاحب مقالاتی در حوزه‌های مدیریت و توسعه می‌باشد.

و مورد نیاز اجرای برنامه‌های فرهنگی، تصدی و مدیریت اجرای فعالیتهای فرهنگی، توجه ویژه به روشهای پرداخت پنهان و غیرمستقیم در حمایت از سازمانهای فرهنگی، حضور در حوزه ظرفیتهای سرمایه‌های بالاسری، تجهیز منابع و امکانات، حمایت مالی از اشکال غیرمنافی با استقرار نهاد فرهنگی و فرهنگ دینی، اجتناب از اعطای اعتبار به نهادهای غیرقابل فعال و کارآمد فرهنگی غیر ضروری، تأمین امکانات مالی مورد نیاز برای تقویت نقش مشارکتی مردم در مدیریت فعالیتهای فرهنگی، کمک مالی در خصوص افزایش توانمندی سازمانها و نهادهای فرهنگی غیردولتی بر عهده دولت و قوه مجریه می‌باشد.

پیشنهاد می‌شود شورایی با عنوان شورای راهبردی سازماندهی امور فرهنگی کشور ذیل شورای عالی انقلاب فرهنگی با حضور مسئولین فرهنگی کشور و سازمانهای مختلف فرهنگی تشکیل شود و طرحهای مناسب برای ساماندهی امور فرهنگی کشور را جهت تصویب مراجع ذیصلاح ارائه کند.